

Govoril je tudi g. odvetnik dr. Kušar za predlog g. dr. Kokalja, ki je bil na to soglasno vsprejet. V odsek so izvoljeni gg. dr. A. Kokalj, dr. I. M. Hribar in M. Grasselli.

Nadalje je predlagal g. dr. Foerster, naj se zopet oživijo društveni večeri, katerih je bilo začetkom društvenega delovanja več, da se bodo pravniki shajali, razmotrivali sporna vprašanja in tako kazali duševno delovanje tudi izven urada. Po kratki debati, v katero so posegli gg. dr. Furlan, svetnik Polec in predlagatelj, se je sklenilo, da se odsihdob shajaj društvo po zimi redno vsakih 14 dnij, sicer pa po jedenkrat na mesec.

Končno je predlagal g. dr. Kuhar, naj bi »Slov. Pravnik« tudi dejansko zanimive slučaje, vzlasti izpred kazenskega sodišča priobčeval, ker bi to ugajalo širšemu občinstvu. Temu se je protivil g. svetnik Polec, češ, da taka priobčila spadajo v dnevnike, ne pa v strokovne liste. Predlog ni bil vsprejet.

Ko je še na vprašanje g. svetnika Polca, kako je z novimi prostori za društveno knjižnico, g. tajnik dr. Pirc pojasnil to stvar — zaključila se je XII. glavna skupščina.



Književna poročila.

Mjesečnik pravnčkoga društva u Zagrebu prinaša v 1. in 2. letošnjem broji naslednje razprave: Dr. V. Pappafava: O pravničkoj naravi prava književnog i umjetničkog vlasništva. Dr. A. Badaj: Osiguranje života sa gledišta socijalno-političkoga, pravoslovnoga i zakonarskoga. I. Wagner: O promjeni našog građanskog parbenog postupnika. A. S. Jovanović: Stavilac in Tepaćija, stare državne službe. P. Petaj: Još nekoliko spornih pitanja iz kaznenih postupnika.

Zakonik Stefana Dušana, cara srpskog. 1349 i 1354. Na novo izdao i objasnio St. Novaković. Prije nego ću što izblize reći o tom vrlo lijepom netom izašlom izdanju znatnog pravnog spomenika za Slavene u opće a napose za nas južne Slavene; učiniti mi je par bilježaka za koje držim, da su umjestne i mjestom i vremenom.

Premda smo već na domaku XIX. vijeka, za koji pjesnik reče: Nek se ovaj vijek gordi nad svijema vijekovima, vijeka, u kom su mnoge znanosti i umjetnosti orijaškim krokom pokročile, te se može ponositi mnogobrojnim izumima i znanstvenim rezultatima, o kojima će kulturni historici budućih vijekova s dužnim priznanjem pripovijedati svojim suvremenicima slaveći djela ljudske misli — naći će se ipak stvari, za koje će se

Slavenima pisati u grijeh, što se gdje šta premalom intenzivnošću radilo, što se nekim granama premala znatnost davala, pa je tako mnogo ostalo tajnom, što bi se lahko bilo odgonenulo. — Mislim ovdje slavensku pravnu povjest. Čovjek se upravo čuditi mora, kako je moguće bilo, da pri svoj ljubavi k historiji i ispitivanju starina slavenski učenjaci nijesu ispitivali i razjašnjivali više ovaj predmet. Ta i njima je poznato bilo, da narod, koji želi postati ili ostati slobodan i slavan, mora znati, da je imao ili da zna, da ima i danas neku osobitu znatnost t. j. mora osjećati svoju moć i svoj narodni ponos. Pa kao što valja staro sjeme sačuvati i održati, da ga v svoje vrijeme posijemo za novi plod i hranu, tako treba i stare spomenike narodne jakosti čuvati za proizvod nove slave i novih znamenitih djela, da narod ne pojde u nazadak nego uporedo s duhom vremena i napretka. Stara pak slava i jakost održava se mudrim ustanovama, običajem, predanjem, spomenicima u najviše i najvjernije onim, iz kojih upoznajemo najznatniji ogranak čovječjeg duševnog rada: kako je i pod kojimi prilikama narod zasnovao svoje pravo i razvijao pojmove o zakonu.

Žalosna sudbina slavenskih zakona visila je o raznim uzrocima. Ovi učiniše da se Slaveni, koji su se malo brinuli za čuvanje svojih spomenika, nijesu trudili, da mudre narodne uredbe i zakone, koji so zloćom ljudi ili nepoznavanjem stvari iz pameti i običaja izašli, opet probude i novim životom pomlade. Ispitivati sada stare zakone i narodne običaje s pravnog gledišta premda je zanimljivo, vrlo je teško. Običaji se što izgubiše, a što neskupljeni i nepopisani zaboraviše. Mnogi još dokumenat pravni leži neodkriven, a što je pristupno, bit će još mnogo izdavano objašnjavano, prevodjeno od filologa i historika, dok će pravni historik brže i laglje na toj neuzoranoj njivi s uspjehom raditi. Ne mogu se doduše svi Slaveni jednako odsuditi, jer su neki kao na pr. Rusi na tom polju mnogo uradili. No ipak nemamo do danas kritičnoga djela o općoj pravnoj povjesti Slavena, jer djelo, koje je g. 1832.—35. pisao Poljak Maciejowski: *Historia prawnodawstw slowianskich*, ne podaje nam ne zadržajem ni sistemom podpune slike. No, ako nemamo kritičnoga djela, koje bi podalo cjelovitu pravnu povjest svih Slavena — imademo neke pravno povjesne monografije, koje so za sve Slavene od vrijednosti: imademo mnogo otkrivenih slavenskih spomenika. — Otkrićem slavenskih spomenika učinio se korak dalje u izučavanju pravne povjesti slavenske. Na temelju otkrića slavenskih pravnih spomenika pojavila se u Ruskoj komparativna slavenska škola, koja veli, da treba proučavati pravnu povjest svih Slavena, ako se hoće znati, što je rusko, a što je njemačko. Ta škola naglašuje, da se i kod Slavena, kod kojih nije bilo nikada germanskog utjecanja, nalaze isti instituti, za koje u Rusiji tvrde, da su germanski, a to je znatan momenat, jer se inače ne da protumačiti, otkud so ti instituti iz stare slavenske davnine. Možda je opravdan sud onih, koji drže, da su strani narodi pogažene i prezrene slavenske zakone uzvisili i njegovali, pak se sada njima ponose i uzimaju ih za svoje vlastite, a iz njihove ruke, da ih Slaveni primiše natrag. Ali bilo kako mu drago, razumljivo je svakomu, da svi Slaveni za cijelo s veseljem

pozdravljaju izdanja slavenskih pravnih spomenika, koji nose na sebi jasan biljeg — davne starine osobito one, koji sadržaju mnogo izvorna, a pisani su podpuno u narodnom slavenskom duhu. Take je i gore spomenuti slavenski pravni spomenik: Zakonik Stefana Dušana Silnog 1349 i 1354, koji je poznati plodni i vrlo zaslužni pisac poslije 28 godina evo po drugi put izdao. Ovo je izdanje zadužbine Ilije M. Kolarca.

Ovdje ću u kratko opisati dosadašnji literarni rad oko ovog zakonika ovdje izdanje i sadržaj.

Od svih pisanih spomenika, koji se odnose na prošlost srpsku, najznatniji je zakonik Dušanov. Ovomu pravnom spomeniku posvećivala se osobita pažnja ne samo od pravnika već i od filologa, historika itd.

Prvi put je izdan v Raićevoj povjesti g. 1795. i kasnije mnogo puta. God. 1828. izdao ga Magarašević u srpskom Letopisu svez. 3. i 4. God. 1838. otisnuo ga Kucharski u svom djelu: *Antiquissima monumenta juris slovenici*. Palacki u *Časop. Česk. Mus.* napisao je razpravu, gdje je neke zakone Dušanove sravnio s nekima zakonima drugih Slavena. Time je glasoviti historičar htio pobuditi pozornost na stare zakone slavenske. Još se Palacki tuži, da nemamo kritično izradjen Dušanov zakonik. Ovoj oskudici je Šafařík doskočio u *Památky děvniho písemnictví Jihoslavanův*, gdje i pored drugih spomenika izdao i Dušanov zakonik. On je pisao o njemu više rasprava. Engel u svom djelu *Geschichte von Serbien und Bosnien*, Halle 1801, str. 290—310, donosi njemački prijevod zakonika po Raiću. Boue Ami na francuskom u svom djelu: *La Turquie d'Europe*. Paris 1840, 4 vol. Jireček u: »Svodu zakonuv slovanskych«. Prag 1880. Kallay na mađarskom jeziku u djelu: »A szerbek története«, Budapest 1877, str. 98 i dalje. Ovo je djelo prevedeno od Schwickera na njemački, od Vitkovića na srpski. Kod nas Hrvata nije nitko opširnije o tom zakoniku pisao, premda se tu i tamo po gdjejkoji pisac obazire na nje kao n. pr. prof. dr. Fr. Špevec u recenziji Petranovićeve rasprave: *O osvetti, mirenju i vraždi*, Zagreb 1855. Poblize o njem govori Bogišić u svom djelu: *Pisani zakoni na slovenskom jugu*. Zagreb 1872, str. 21—68. (Izdala jugoslav. akademija.)

(Dalje prih.)

Samospráva. Sbirka prednášek pořádaných »Českým klubem« v Praze. 208 strani. Založil Fr. Řivnač, knjigotržec v Pragi. Cena 1 gld. 80 kr. Knjiga ta obseza sedem predavanj v naslednjem redu: O pojmu a povaze samosprávy od prof. dra. Jiř. Pražáka. — Samospráva anglická od prof. dra. Alb. Bráfa. — Samospráva ve státech německych od prof. dra. Jiř. Pražáka. — Samospráva v Uhrách od prof. dra. B. Riegra. — Samospráva ve Francii od dra. Jos. Trakala. — Samospráva ve Švýcarsku od prof. dra. B. Riegra. — Samospráva na Rusi od prof. dra. Jana Řežábka. — O některých starších a novějších projektech rakouských v příčině samosprávy od prof. dra. A. Bráfa.

V zanimivem »Uvodu« piše dr. J. Šolc, da si je tudi Čehe osvojila misel, ki je nedavno nastala na Angleškem, da namreč treba obnarodit

vedo. Zato so se zbrali nekateri češki učenjaki, ki so v »Češkem klubu« priredili vrsto predavanj in to o predmetu, ki že od nekdaj obuja v Čehih največje zanimanje, namreč samouprava. Bilo je predavateljem na mislih, razširiti poznanje samouprave v obče, določiti pravi pojem državnopravne in politične avtonomije ter pripraviti začetek zdravih reform. Obseg predavanj, ki so sedaj izišla v posebni knjigi in sloveča imena predavateljev dajejo poročstvo, da se je v dosego označenega namena zares veliko storilo. Ta knjiga mora zanimati vsakogar, ki se bavi z javnimi in političnimi vprašanji, zlasti pa avstrijske Slované. Znabiti dobi »Slov. Pravnika« prilikó, da iz te sploh lične zbirke priobči jedno ali drugo zanimivo stvar.

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. februarija 1899.

— (Iz kronike društva »Pravnika«.) Na glavni skupščini izvoljeni odbor je izvolil načelnikovim namestnikom g. dra. D. Majarona, blagajnikom g. I. Gogola, tajnikom g. dra. Pirca, knjižničarjem g. Milčinskega, v uredniški odbor poleg g. dra. Majarona kakor urednika »Slov. Pravnika« pa gg. svetnika Polca, tajnika Kavčnika in pristava dra. Foersterja. — V zadnjem času sta bila dva društvena večera v »Nar. domu« in sicer dne 23. pr. m. in 6. t. m. Obakratí je bil prost razgovor o raznih vprašanjih iz sodne prakse, na drugem večeru je bila poleg tega diskusija, katero je vodil g. sodni tajnik Kavčnik in sicer »o pristopu k dražbenemu postopanju, kadar so dražbeni pogoji že ustanovljeni in se na zemljišči nahajajo stvarna bremena«. Prvega večer se je udeležilo 10, drugega pa 14 članov.

— (Shod kranjskih notarjev za l. 1898) se je vršil dne 18. decembra min. l. v Ljubljani. Poleg letnega poročila, računov o dohodkih in izdatkih, proračuna ter volitve treh namestnikov v zbornico, bila so na dnevnem redu jako važna poročila in sicer: 1. Poročilo o nameravanem zakonu, po katerem naj se v prihodnje napravljajo listine za pridobitev nepremičnin v vrednosti do 100 gld. pri sodiščih (poročevalec g. dr. Rupert Bežek); 2. o nedeljskem počitku (poročevalec g. Luka Svetec); 3. o stanji notarijata na Kranjskem (poročevalec g. dr. Albin Poznik). Po živahni debati o prvem poročilu sklenila se je nastopna resolucija: »Kolegij kranjskih notarjev priznava in uvideva, da se z zakonom z dne 23. maja 1883, drž. zak. št. 82 in 83 ni dosegel njegov smoter, uravnati brzo soglasje zemljiške knjige s katastrom, da je torej potrebno poskrbeti z novimi zakonitimi sredstvi strankam, katere naj ne trpé v bodoče več škode, povzročane jim vsled dejstva, da so zamotani pravni njihovi odnošaji v zemljiški knjigi, niti radi tega, da zgineva napram onemu dejstvu zaupanje v javno knjigo, da je potrebno ukreniti hitro soglasje zemljiške knjige s katastrom. — Sploskoma odobrava torej notarski kolegij načrt visoke justične uprave, vsprejeti v XIV. zasedanji poslanske zbornice v stenografični zapisnik pod št. 172 z leta 1898,